Litt bitter var vi, men blås det bort,
vi har fått hytte igjen
det skinner nytt alle vegne
og taket det holder for regnet.
Med svettelukt og litt kaffeduft,
den får den rette odør
og stemning følger med folket
— den skal nok bli god som før.

Så vær velkommen til åpningsfest
i TT's kongsgård i dag
legg grunnlag for nye gleder
din plass vil du hevde med heder.
La andre reise til Spania
og ligge langflat på strand,
vi reiser heller til Nedal'n
og Nesjøens klare vann.

(Denne sangen ble skrevet til innvielsen av den nye Nedalshytta 24. juni 1972).

En skitur til fjells i juleferien 1886/1887

AV KRISTEN ASPAAS

De første fjellturer på ski av trondhjemske sportsmenn ble foretatt i 1880-årene, og det var Fridtjof Nansens skiferder i høyfjellet som inspirerte de unge trøndere til disse turene. På denne tid brukte man gjerne juleferien til slike utflukter, det var senere folk oppdaget at vårvinteren er den beste årstid for fjellskiløping. I januar 1887 gikk tre unge studenter fra Trondhjem på ski over fjellet fra Østerdalen til Gudbrandsdalen da de reiste tilbake til universitetet i Christiania, og i mars samme år gikk E. A. Tønseth og løytnant Oluf Dietrichson fra Røros til Meråker. I begynnelsen av 1890-årene begynte Trondhjems Skiklub å arrangere fjellturer for sine medlemmer, og ved århundreskiftet ble slike turer lagt til påskehelgen.

De tre studentene som en tidlig januarmorgen gikk på Rørostoget, var Oscar Semb, senere kjent lege i hovedstaden, Peter Fredrik Holst, senere professor i medisin, og hans bror Alexander Holst, senere overlege ved Trondhjems Sykehus. De var utstyrt med trønderski og spanskrørsbindinger og én lang skistav hver, særlig Peter brukte et uhyre av en stav. På beina hadde de finnsko og ragger, og Alexander hadde tullet et veldig skjerf rundt hals, bryst og rygg mot kulden. Skiløperne den gang drev en planmessig og systematisk prøving av skiutstyr. Som eksempel kan en nevne at Dietrichson brukte telemarkski og beksømstøvler, og de viste seg å være bedre enn Tønseths leksvikski og finnsko.

På Støren jernbanestasjon traff studentene Dagspostens redaktør, den radikale teolog Kristian Olsen Nordlid, og de lovte ham en korrespondanse fra turen. Peter skrev denne reiseskildringen, og den står i Dagsposten for den 25. januar 1887 — «Fra Østerdalen til Gausdal paa Ski.»

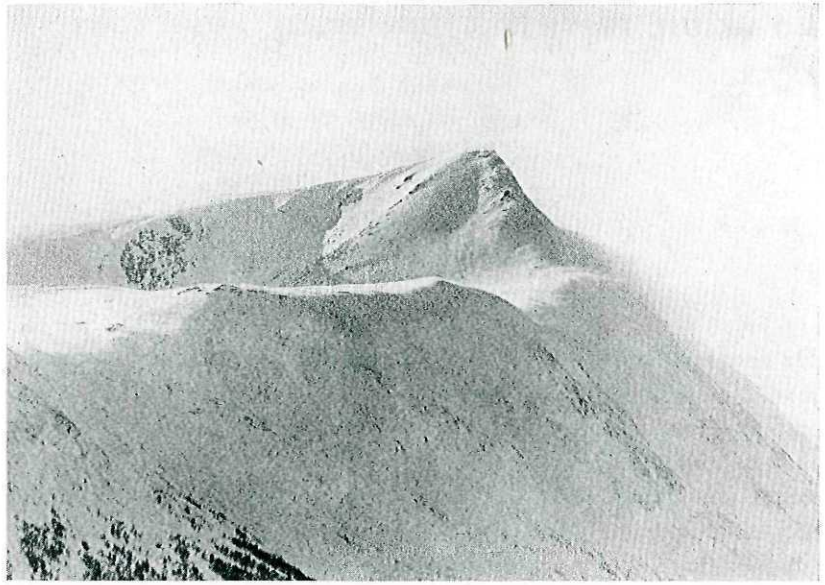

Snøøyk på Okla. Foto: Knut Bakken

De tre kameratene tok Rørosbanen til Atna stasjon, derfra ville de gå over til Gudbrandsdalen for å se «ordentlig Højfjeld i Vinterhabit.» Det var ikke snø i Gauldalen, men på Atna lå den alenhøy. Skiløperne drog opp Atnadalen til Storbakmoen, der de overnattet. Neste dag spiste de middag på Sollia prestegård, og slet seg fram i tungt klabbeføre til Enden, hvor de lå for natten. Så gikk de over fjellet i tett snødrev, og de passerte Gunstadseter, som var et kjent sted i den tids turistlitteratur. Om kvelden klarnet det opp, og de overnattet på Holteseter. Det var stor kjøretrafikk over fjellet, og de møtte mange gudbrandsdøler som fraktet korn og mjøl over til Østerdalen.

Den fjerde dagen kom studentene etter mange kalamiteter ned til Venabygd, der de overnattet på Skjeggestad. Så drog de til Skeikampen og Gausdal Sanatorium, og etter et flott utforrenn kjørte de i slede fra Gausdal til Lillehammer. Under denne kjøreturen sitter Peter og filosoferer: «Som jeg sad i Slæden den knitrende kolde Vinteraften med den blaa Stjernekuppel over mig, tænkte jeg med Vemod paa, at jeg for i Vinter havde sagt Fjeldet

Farvel, medens jeg sad over Bøgerne, skulde de gaa fra mig alle de solblanke Dage, alle vidunderlige skjønne, maaneblege Nætter paa Vidden, den Belysning, jeg herefter skulde se det i, maatte bli «Mindets Glorie», nei saa laver jeg mig hellere Illusioner om min næste Fjeldtur. Og jeg tænker, at slige Skiture med Tiden blir næsten ligesaa almindelige, som nu tildags Fodture, og jeg kan ikke slutte uden paa det varmeste at anbefale dem til enhver Skiløber.»

I dag ser vi med stor respekt på de dagsmarsjene pionerene i fjellskiløpingen tilbakela, med klær og skiutstyr som vi anser for tungt og lite hensiktsmessig. En kan også spørre seg hvorfor de tre unge trøndere valgte denne turen. Den var vel lett å kombinere med tilbakereisen til hovedstaden, og så var det førselstrafikk og overnattingssteder på denne gamle fjellveien mellom de to store dalførene.

I den trønderske fjellheimen var det E. A. Tønseth og de to unge løytnantene Oluf Dietrichson og Ivar Bauck som trakk opp de første skisporene, og de dro mange med seg ut i skog og fjell. Særlig Tønseth var en entusiastisk arrangør av skiturer i fjellet, og pionerer som ham la grunnen for den moderne turisme i fjellet.

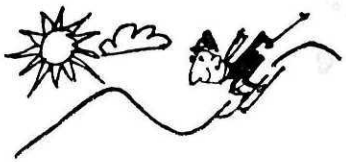

Fra Rolf Edbergs bok: Et støvgrann som glimter:

Jeg har den vidunderlige følelsen av befrielse, av å være med på noe vesentlig, kanskje ganske enkelt å leve, *der jeg streifer over vidde med milevid utsikt mot fjell i alle blåskalaens nyanser.*

Øverläkare Carl Ellwyn:

Låt oss inte glømma umgänget med naturen. Därmed mener jag inte sommarstugan och motobåten utan innlevelsen i naturen och dess rikedomar. Ingenting gør människan så snäll och god, så ødmjuk inføre det egna jaget, som lätt øverskattas, så fylld av vørnad for världsgåtornas allvar och mäktighet som en intim och førväntansfull umgängelse med Guds natur. Varfør umgås vi inte mer på det rätta sättet med den natur som er oss given att leva i, varfør glømma vi så lätt, at vi själva endast äro ett led i skapelsens underbara system? Varfør har vi så lätt att tro, at vi äro skapelsens herrar, varfør søka vi inte infør naturen bli som barn med den mjuka, innerliga mottagligheten før inntryck av naturens värdighet och skønhet?

Nedalen dengang — og nå

AV ARNE FALKANGER

Det er over femti år siden jeg første gang kom til Nedalen. En yngre bror og jeg kom fra Sylstasjonen og syntes at vi var kjekke karer som hadde lagt turen over Storsylen. Det inntrykk som har festet seg i erindringen er at det var temmelig primitivt i Nedalen den gangen. Jeg husket at vi lå på et soverom hvor der var åpen skorstein fra peisen. Myggen luktet kristenmanns blod og nyttet anledningen til å forsyne seg. Der var jo ikke så mange turister i den tiden. Vel var det primitivt, men Nedalshytta hadde sin sjarm og den har vunnet seg en sikker plass i mitt forhold til Sylene. Hvor ofte har jeg ikke vært betatt når jeg i ettermiddagens dalende sol har sett Sylmassivet ligge som et lysende eventyrslott.

Mange besøk er det blitt på Nedalshytta og mange hyggelige aftener i den lille peisestue hvor det ofte var trangt om plassen. Gjennom årene har hytta fått flere ansiktsløftninger, men den beholdt alltid sin sjarm der den lå i frodig bjørkeskog med Nea flytende stille forbi. Det var ikke bare et ettertraktet sted for fjellvandrere, men også for fiskere. Ikke sjelden vanket der fin rød ørret på frokostbordet. Multemyrene omkring var også flittig besøkt. En ekstra spiss på området var den fredning som var lagt på de vitenskapelig interessante omgivelser. Tilknytningen til fjellgården var også i mange år et morsomt innslag. Nå er det borte alt sammen. Hytte og gård er revet og alt ligger under vann. Der er skapt et umåtelig stort hav som går i ett med Essandsjøen og som er altfor stort til å være pent. Det lune og koselige med Nea elv er borte.

Til gjengjeld har vi fått en ny Nedalshytte. Den ligger et par kilometer lenger oppe i terrenget og den har vakker utsikt mot Skardørsfjellet. Naturligvis er den nye hytta langt mere praktisk og komfortabel enn den gamle hytta. Nå er det koldt og varmt vann på alle sengerom og der er vannklosetter, fine dusjer og badstuer